विषय कोड

7	0	5	1

राज्य स्तरीय आकलन (SA-1)

सत्र 2019–20

कक्षा – 7

विषय – संस्कृत **हिन्दी माध्यम**

समय – 02:30 घंटे पूर्णांक – 40

परीक्षार्थी आई डी

परीक्षार्थी का नाम .... शाला का नाम ....

प्राप्तांक (अंकों में) (शब्दों में) ....

हस्ताक्षर प्रधान पाठक .... हस्ताक्षर निरीक्षक ....

केवल मूल्यांकन हेतु

						PAPER CODE				
STUDENT CODE										

1		**10**		**केन्द्राध्यक्ष हस्ताक्षर एवं सील**	**हस्ताक्षर मूल्यांकनकर्ता**
2		**11**			
3		**12**			
4		**13**			
5		**14**			
6		**15**			
7		**16**			
8		**17**		**दिनांक:**	**दिनांक:**
9					
कुल प्राप्तांक (Total Marks Obtained)					

निर्देश :– 1. इस प्रश्न पत्र में पठन, लेखन, व्याकरण एवं साहित्य खण्ड दिये गये हैं।

2. सभी खण्डों के प्रश्नों को हल करना अनिवार्य है।

3. दिये गये प्रश्नों के उत्तर इसी प्रश्न पत्र में ही हल कीजिए।

(खण्ड अ – पठनम्)

प्रश्नः 1–अनुच्छेदं पठित्वा निर्देशानुसारेण प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। **5 अंक**

(अनुच्छेद को पढ़कर निर्देश के अनुसार प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

एतद् उद्यानम्। उद्याने बहवः वृक्षाः पादपाः च विकसन्ति। लताः अपि रोहन्ति। ते सर्वे पत्रैः पुष्पैः च शोभन्ते। वृक्षाणाम् उपरि नीडानि वर्तन्ते। तत्र खगाः निवसन्ति। खगाः मधुरध्वनिभिः कूजन्ति। उद्याने एकः कूपः अस्ति। कूपस्य जलेन मालाकारः वृक्षान् पादपान् च सिञ्चति। उद्यानानि पर्यावरणस्य शोभाः सन्ति।

प्रश्नाः–

अ. वृक्षाः पादपाः च कुत्र विकसन्ति? (एक पद में उत्तर लिखिए)

ब. के मधुरध्वनिभिः कूजन्ति? (एक पद में उत्तर लिखिए)

स. कूपस्य –––मालाकारः वृक्षान् पादपान् सिञ्चति। (रिक्त स्थान पूरा कीजिए)

द. 'उद्याने एकः कूपः अपि अस्ति'। इस वाक्य में अव्यय पद क्या है?

इ. 'मालाकारः वृक्षान् पादपान् च सिञ्चति' इस वाक्य में कर्त्तापद क्या है?

उत्तराणि– अ. ....

ब. ....

स. ....

द. ....

इ. ....

(खण्ड ब –लेखनम्)

प्रश्नः 2–मञ्जूषातः उचितानि पदानि चित्वा रिक्त–स्थानानि पूरयत्।

(कोष्ठक में दिये गये पदों को चुनकर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए) **2 अंक**

आगन्तव्यं, धनादेशेन, इदानीं, करोमि, सादरं, मनोयोगेन

बस्तरतः

दिनांङ्कः

पूज्यपितृचरणयोः

...............प्रणमामि

अत्र कुशलं तत्रास्तु। भवता प्रेषितं पत्रं मया ह्यः प्राप्तम्। अहं पञ्चशतं रूप्यकाणि कांक्षे अतः ....प्रेषयन्तु।

अहम् अध्ययने......................................लीनः अस्मि। मया प्रायः प्रत्येकं पुस्तकं वारमेकं पठितम्। ....पुनरावृत्तिम् आरब्धवान् अस्मि।

अहं आशां.......................................यत् वार्षिक्यां परीक्षायाम् एतस्मिन् वर्षे सर्वप्रथमक्रमांङ्.के उत्तीर्णः भविष्यामि। भवता अत्र दीपावल्याः अवसरे अवश्यम्.................................। इतिमेप्रार्थना। भवतां पत्रोत्तरस्य प्रतीक्षारतः।

आज्ञाकारीपुत्रः

मोहितः

प्रश्नः 3–रामस्य परिचयेन सम्बधितः अनुच्छेदे रिक्त स्थानानि मञ्जूषायाः पदैः पूरयत। **3 अंक**

(राम के परिचय से संबंधित अनुच्छेद में रिक्त स्थानों को मंजूषा के पदो से पूरा करे)

विषयः, सुशीला, पितुः, कक्षायां, स्तः

मम नाम रामः अस्ति। मम————————————नाम प्रवीणः मातुः नाम च ——————————————स्तः।

अहं सप्तम्यां————————पठामि। मम प्रियः —————————संस्कृतमस्ति।

प्रश्नः 4–चित्रं दृष्ट्वा संस्कृतभाषया पञ्चवाक्येष वर्णनं कुरूत– **5 अंक**

(चित्र को देखकर संस्कृत भाषा में पाँच वाक्यों में वर्णन कीजिए) –

उत्तरम् – ....

....

....

....

....

अथवा

अधोलिखितपदानि आधारेण संस्कृतेन पञ्च वाक्यानि लिखत –

(नीचे लिखे शब्दों के आधार पर संस्कृत में पाँच वाक्य लिखिए)–

अहं, विद्यालयः, रायपुरं, शिक्षकः, माता

उत्तरम् – ....

....

....

....

....

(खण्ड स – व्याकरणम्)

प्रश्नः 5–महा+उत्सवः इतिविच्छेद–पदस्य सन्धि–पदं भवति **1 अंक**

(अ) महाउत्सवः (ब) महानोत्सवः (स) महोत्सवः

उत्तरम् –...

प्रश्नः 6–''विनाशाय'' इति पदे विभक्तिः अस्ति– **1 अंक**

(अ) चतुर्थी (ब) द्वितीया (स) सप्तमी

उत्तरम् – ....

प्रश्नः 7– 'ममैव' का सही सन्धि–विच्छेद है– **1 अंक**

(अ) मम+ एव (ब) मम + ऐव (स) ममे + एव

उत्तरम् – ....

प्रश्नः 8– 'अपसार्य' पद में उपसर्ग जुड़ा है– **1 अंक**

(अ) अ (ब) अप (स)सार्य

उत्तरम् – ....

प्रश्नः 9–अधोलिखितानां धातुरूपाणां लकारः लिखत (कोऽपि द्वे) **2 अंक**

(नीचे लिखे धातुरूपों के लकार लिखिए) –

धातुरूपम्	**लकारः**
कुर्वन्ति	....
सूचयिष्यसि	....
आसीत्	....

प्रश्नः 10–अधोलिखितानां शब्दरूपाणां विभक्तिं लिखत (कोऽपि द्वे) **2 अंक**

(नीचे लिखे शब्द रूपों के विभक्ति लिखिए) (कोई दो)

शब्दरूपम्	**विभक्तिः**
हस्ते	....
राज्यस्य	....
मया	....

प्रश्नः 11–निम्नांकितसंख्यानाम अंकैः लिखत (कोऽपि द्वे) – **2 अंक**

(अ) एकादशः (ब) षोडशः (स) चतुर्दशः

उत्तरे– ....

(खण्ड द – पाठ–प्रकरणम्)

प्रश्नः 12–श्रावणमासस्य अमावस्यायां उत्सवः भवति– **1 अंक**

(अ) पोरा (ब) हरेली (स) जवारा

उत्तरम् –..

प्रश्नः 13–अधोलिखित मञ्जूषातः शब्दान् चित्वा श्लोकं पूरयत– **2 अंक**

(नीचे लिखे कोष्ठक से शब्दों को चुनकर श्लोक को पूर्ण कीजिए)–

श्रीर्विजियो, योगेश्वरः, नीतिर्मतिर्मम्, धनुर्धरः

यत्र .... कृष्णो यत्र पार्थो..................... ।

तत्र ....भूतिर्ध्रुवा .... ।।

प्रश्नः 14–श्लोकं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत– **3 अंक**

(श्लोक को पढ़कर प्रश्नों के उत्तर लिखिए)–

'' जलबिन्दु निपातेन क्रमशः पूर्यते घटः''।

स हेतुः सर्वविद्यानां धर्मस्य च धनस्य च।।

प्रश्नाः–

अ. श्लोक में आये षष्ठी विभक्ति युक्त शब्दों को लिखिए।

ब. ''जलबिन्दु निपातेन क्रमशः पूर्यते घटः''वाक्य का हिन्दी में अनुवाद कीजिए।

स. पूर्यते शब्द में कौन–सा लकार है?

उत्तराणि– अ. ....

ब. ....

....

स. ....

प्रश्नः 15–गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत– **3 अंक**

(गद्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उत्तर लिखिए) –

चौरग्रामस्य समीपे इष्टिकापाषाणेन निर्मितम् एकं मन्दिरं ''छेरकीमहलं'' इति नाम्ना ख्यातम्। अस्य मंन्दिरस्य समीपे नैकापि अजास्ति तथापि मन्दिरस्य गर्भगृहे अजायाः शरीरेण निस्सृतं गन्धं जनाः अनुभवन्ति। एतदेव अस्य मन्दिरस्य वैशिष्ट्यम् अस्ति।

प्रश्नाः – (I) 'निर्मितं' इति पदे प्रत्ययः अस्ति–

(अ) क्त्वा (ब) क्त (स) क्तवतु

(II) छेरकीमहलं केन निर्मितम् ?

(III) **अजास्ति** शब्दस्य सन्धि–विच्छेदं कुरूत।

उत्तराणि– I ....

II ....

III..

प्रश्नः 16–''छेर–छेरा पुन्नी'' इति पर्वणः परिचयः स्वशब्दानुसारेण लिखत। **3 अंक**

(छेर–छेरा पुन्नी पर्व का परिचय अपने शब्दों में लिखें।)

उत्तरम् – ....

....

....

....

....

प्रश्नः 17–अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत– **3 अंक**

(अनुच्छेद को पढ़कर प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

प्रातः काले सलीमसलमे सोल्लासं याकूबस्य गृहम् आगच्छतः। ततः ते ईदगाहं प्रति गच्छन्ति। तत्र प्रथमं ते पङ्कतौ स्थित्वा स्व–ईश्वरस्य प्रार्थनां कुर्वन्ति। तत्पश्चात् परस्परं स्नेहेन आलिङ्गन्ति। ते मेलापकस्य मनोहरं दृश्यं दृष्ट्वा सुस्वादूनि मिष्टान्नानि क्रीत्वा दीर्घसूत्रिकाः खादन्ति परस्परं मिलन्ति च।

प्रश्नाः – (I) प्रातः काले सलीमसलमे कस्य गृहं आगच्छतः?

(II) लट्लकार युक्त क्रियापदों को चुनकर लिखिए।

(III) सलीमसलमे पद का समास विग्रह कीजिए।

उत्तराणि–

I..

II ....

III ....